

Ана Желчевић,

асистент – приправник на Правном факултету у Београду

ОДРИЦАЊЕ ОД НАСЛЕЂА У ЈУГОСЛОВЕНСКОМ И ФРАНЦУСКОМ ПРАВУ*

Изјава о одрицању од наследства је једностранни правни посао који мора да испуњава опште услове за пуноважност правних послова, и у нашем и у француском праву. Истовремено, одрицање од наслеђа представља у оба правна система правну моћ установљену у корист лица која се позивају на наслеђивање. Ипак, у француском праву и позитивна и негативна наследничка изјава су по својој природи правне моћи јер стварају одређену правну промену која се састоји у томе што право избора, које настаје у моменту преласка заоставштине на наследнике, трансформише у дефинитивно стицање својства наследника или, пак, у одустанак од стицања оваквог својства. У нашем праву ово се може рећи само за изјаву о одрицању, будући да изјава о пријему наслеђа не производи никакву правну промену јер закон претпоставља да се наследник примио наслеђа. Разлог постојања наследничке изјаве је уношење извесности у односе између заинтересованих лица. Ауторка сматра да решења усвојена у нашем праву више одговарају захтевима правне сигурности пошто су једноставнија и модернија од оних у француском праву.

Кључне речи: Наследничка изјава. – Француско право. – Југословенско право.

Одрицање од наслеђа представља једно од најделикатнијих питања у материји преласка заоставштине на наследнике. Сам карактер изјаве о одрицању од наследства у великој мери је условљен правним режимом преласка заоставштине на наследнике. У том смислу, неопходно је да, пре него што се упустимо у анализу правних обележја и правних последица које изазива негативна наследничка изјава, објаснимо у најважнијим цртама прелазак заоставштине на наследнике у југословенском и француском праву.

І. ПРЕЛАЗАК ЗАОСТАВШТИНЕ НА НАСЛЕДНИКЕ И УСЛОВИ ЗА ПУНОВАЖНОСТ ОДРИЦАЊА ОД НАСЛЕЂА

1. Појам – право избора

Прелазак заоставштине на наследнике сигурно је једно од најоригиналнијих решења у француском наследном праву. Неки аутори примећују да

* Имајући у виду да закони о наслеђивању, који су на снази у нашем праву, у суштини припадају истом систему наслеђивања, у овом тексту упућујемо на решења Закона о наслеђивању Србије, а на решења других закона само ако постоји значајније одступање.

је то истовремено једно од најнејаснијих питања која се постављају у области законског наслеђивања⁽¹⁾. Да бисмо га у потпуности разумели и објаснили, потребно је да се осврнемо на одговарајућа решења римског права.

У римском праву су постојале две врсте наследника: обавезни наследници и добровољни наследници. Основна разлика између ове две врсте наследника састојала се у томе што први нису имали право да одбију пријем наслеђа. Заоставштина је прелазила на њих у моменту отварања наслеђа тако да су они, од овог тренутка, могли да врше сва права која су припадала оставиоцу, али су и могли бити принуђени да плате његове дугове. С друге стране, добровољни наследници су стицали својство наследника свечаном изјавом воље о пријему наследства. У вези са тим јавља се установа „лежећег наследства“ (*hereditas iacens*). До момента давања овакве изјаве, добровољни наследник није могао да врши права која су припадала оставиоцу нити је био дужан да плаћа његове дугове.

Суштина наслеђивања у римском праву дубоко се противила идеји одрицања од наследства. Због породичног карактера својине, одрицање од наследства значило је истовремено и одрицање од култа предака⁽²⁾. Због тога је за нека лица постојала обавеза да приме наслеђе. Мада оваква обавеза у савременим правима не постоји, римска традиција је још увек присутна. Према једном систему прелаза заоставштине на наследнике, који је прихваћен у аустријском праву, постоји установа лежећег наследства тако да заоставштина прелази на наследнике у моменту предаје, а не у моменту оставиоачеве смрти. Већина европских права припада другом систему, према коме заоставштина прелази на наследнике у моменту оставиоачеве смрти. У оквиру овог система можемо разликовати два подсистема.

Према првом подсистему, коме припада француско право, заоставштина прелази на наследнике по сили закона у моменту оставиоачеве смрти. Тај прелазак подразумева настанак једног субјективног права, тзв. права избора (*droit d'option*) на страни наследника на основу кога је он слободан да бира између три могућности које закон предвиђа: може просто да прими наслеђе, може да прими наслеђе са пописом и, најзад, може да се одрекне наслеђа. Битна особина овог подсистема је то што закон не фаворизује ни једну од ових могућности, па самим тим не поставља никакве претпоставке тако да наследник мора да се изјасни о свом избору. Ради потпунијег разумевања правне природе права избора, треба истаћи да француски писци у овој фази наслеђивања, до давања наследничке изјаве, најчешће користе израз „могући наследник“ (*successible*), што, свакако, наглашава равноправност ове три могућности. Према томе, да би једно лице заиста постало наследник, потребна је његова изјава воље у року који закон предвиђа. При том, не постоје никакве претпоставке о тој вољи.

По другом подсистему, коме припада и наше право, заоставштина прелази на наследнике такође у моменту смрти оставиоца. И овде постоји могућност избора, међутим – тај избор је по својој правној природи другачији од оног који постоји у првом подсистему. Лице које жели да задржи својство наследника не мора да даје никакву изјаву о пријему наслеђа, чак ни прећутну. Оно може да се одрекне наследства до краја оставинске расправе⁽³⁾, дајући изричну изјаву о томе пред надлежним судом. Што се тиче самог избора

(1) B:Colin—Capitant, *Cours élémentaire de droit civil français*, tome III, Librairie Dalloz, Paris, 1936, стр. 480.

(2) V:Malaurie—Anyès, *Droit civil, Les successions, les libéralités*, Edition Cujas, Paris, 1989, стр. 127.

(3) В: чл. 131. ЗН Србије.

између законом предвиђених могућности, наследник није ништа мање слободан од наследника у француском праву. Он може из било ког разлога да се одрекне наслеђа. Разлика између овог решења и решења у француском праву састоји се у томе што закон овде поставља претпоставку о пријему наслеђа, док такве претпоставке у француском праву нема. У том смислу, решење које је усвојено у нашем праву пружа више сигурности, док у француском праву постоји потпуна неизвесност да ли ће могући наследник дефинитивно постати наследник све док не да изјаву о пријему наслеђа. Најзад, поставља се питање које решење треба усвојити у случају да наследник не да никакву изјаву у законом предвиђеном року. Јасно је да у нашем праву ово питање не изазива никакве тешкоће јер ће се сматрати да је наследник задржао својство наследника. У француском праву оно је изазвало многе недоумице, о чему ће доцније бити више речи.

У сваком случају, наследник ни у једном савременом правном систему није дужан да прими наследство. Он увек има право избора између две или више могућности које предвиђа закон. Једна од њих је и одрицање од наследства.

2. Застаревање права избора

Могући наследник у француском праву може да у року од три месеца од момента делације сачини попис заоставштине и да се одлучи за једну од наведених могућности у року од четрдесет дана, који почиње да тече од дана када је попис сачињен, односно од истека рока од три месеца у коме је могао сачинити попис. Међутим, протеком ових рокова не престаје његово право да изврши избор. Разлика је само у томе што до истека ових рокова он може сваком лицу које би покушало судским путем да га принуди да донесе одлуку, да истакне дилаторни приговор да наведени рокови нису прошли. Његово право избора постоји све до истека рока застарелости, који, према чл. 789. Француског грађанског законика, износи тридесет година почев од момента делације. Мада је Предлог реформе закона из 1988. овај рок свео на десет година⁽⁴⁾, остаје питање да ли по протеку рока застарелости треба сматрати да је наследник примио наслеђе или га се одрекао.

За француску судску праксу ово питање никада није било спорно. Она једнодушно прихвата становиште да треба сматрати да се могући наследник одрекао наследства ако у року од тридесет година није извршио избор⁽⁵⁾. Ово гледиште, у суштини, одговара самој идеји застарелости – субјективна права престају услед невршења, које, у крајњој линији, изражава незаинтересованост њихових титулара. С друге стране, старија правна доктрина је више била склона решењу да у моменту делације заоставштина прелази на наследнике и да, пошто се према чл. 784. ФГЗ одрицање не претпоставља, треба узети да се по протеку рока од тридесет година наследник примио наследства⁽⁶⁾.

Ово мишљење, свакако, није без основа. Ипак, тешко се може прихватити идеја да једно лице, које је тридесет година било потпуно незаинтересовано за заоставштину, по протеку овог рока постане наследник. У новијој теорији преовлађује становиште које је прихваћено у судској пракси. И поред тога, неки аутори истичу да је ово решење тешко помирити са правилима

(4) V: Malaurie—Aynès, *op. cit.*, стр.99.

(5) В: одлуке: Civ, 13.VI 1855, D.1855.I.253; 13.II.1911, D.1911.I.391; 28.II.1881, D.P.81.I.195.

(6) В: Colin—Capitant, *op. cit.*, стр. 490, Savatier, *Cours de droit civil*, t. 3, L.D.J.—C, Paris, 1951, стр 252.

стварног права будући да право својине не може престати услед самог невршења, чак и ако то стање траје дуже од тридесет година јер је у моменту делације заоставштина прешла на наследнике. Дакле, дилеме више нема, барем не у оној мери у којој је она била изражена – треба сматрати да, пошто протекне рок застарелости, наследник није прихватио наследство, с тим што терет ове негативне чињенице (да наследник није извршио право избора у року од тридесет година) сноси лице које се на то позива⁽⁷⁾.

Изгледа да је ово схватање ближе стварном животу и да се не противи правилу да право својине не може застарети. Заоставштину, као правну целину, поред права својине, чине и друга права, као и обавезе. Сматрамо да је решење усвојено у нашем праву више у интересу правне сигурности и самих заинтересованих субјеката. Негативне последице које имплицира француско решење само су ублажене тиме што је предложено да рок застарелости права избора буде сведен на десет година.

3. Услови за пуноважност одрицања од наслеђа

За разлику од позитивне наследничке изјаве, која може бити дата изрично или прећутно и чија пуноважност не подлеже никаквим формалним условима, негативна наследничка изјава је и у нашем и у француском праву формална изјава воље. Правна сигурност, као и чињеница да се одрицање од наслеђа не претпоставља, захтевају да увек постоји извесност о томе да ли се лице које се позива на наслеђивање прихватило или одрекло наследства. Тако, чл. 784. ФГЗ предвиђа да се ова изјава уноси у посебан регистар, који се води код суда на чијем је подручју наслеђе отворено, а према чл. 131. ЗНС, наследник се може одрећи наслеђа изјавом суду до завршетка расправе заоставштине.

Будући да је изјава о одрицању акт располагања, у оба правна система се захтева да наследник буде потпуно пословно способан. У противном, овакву изјаву може дати старалац под условима предвиђеним законом. Према општим правилима грађанског права, изјављена воља треба да буде стварна и изражена слободно. У том смислу, мане воље представљају традиционалне разлоге релативне ништавости правних послова, што је конкретизовано у прописима о наслеђивању код нас⁽⁸⁾. ФГЗ у чл. 783. као разлоге ништавости изјаве о пријему наслеђа помиње превару и оштећење. Судска пракса је поље примене овог члана проширила и на негативну изјаву, а као разлоге ништавости увела још и принуду и заблуду. При том, заблуда је релевантна само ако се односи на природу и домаћај права која улазе у заоставштину, а не и ако се односи на њену вредност. Предлог реформе закона је ово схватање знатно поједноставио тако што предвиђа у чл. 781. да наследничка изјава (позитивна или негативна) може бити поништена због заблуде, преваре или принуде. Најзад, изјава о одрицању не може бити делимична нити дата под условом или роком. Јединствени карактер заоставштине као целине и дефинитивност наследничке изјаве не допуштају могућност увођења модалитета којима би се мењала редовна дејства овог правног посла, што је сигурно изузетак у теорији правних послова.

(7) B: Terré—Lequette, *Droit civil, Les successions, les libés*, Dalloz, Paris, 1988, стр. 651, Malaurie—Anyès, *op.cit.*, стр.100.

(8) B: ЗНС чл.136, ст. 2.

II. ДЕЈСТВА ОДРИЦАЊА ОД НАСЛЕЂА

1. Ретроактивност

Сматра се да лице које да негативну наследничку изјаву никада није било наследник⁽⁹⁾. Члан 785. ФГЗ предвиђа да ће се сматрати да наследник који се одрекао наследства, није ни постојао. Иако принцип ретроактивности представља основно правило у оба правна система, правне последице које он изазива су различите. У нашем праву, део наследника који се одрекао наслеђа наслеђује се као да је тај наследник умро пре оставиоца, а ако се одрекну сви наследници који припадају најближем наследном реду, позивају се наследници који припадају следећем наследном реду⁽¹⁰⁾. Основна правна последица негативне наследничке изјаве је примена права представљања. Напротив, према чл. 786. ФГЗ, примарно дејство изјаве о одрицању од наслеђа је примена права прираштаја. Сматра се да негативна изјава иде у прилог оних лица којима би добра из заоставштине припала кад наследник који се одрекао наслеђа не би ни постојао⁽¹¹⁾. Део наследника који је дао овакву изјаву припашће његовим санаследницима, а ако је он био једини наследник, заоставштину ће наследити сродници даљег степена сродства. У француском праву, римско схватање права представљања и даље постоји. Принцип *De viventibus nulla representationis* изражен је у чл.787 ФГЗ кроз правило да се право представљања не примењује код одрицања од наслеђа. Ако је наследник који се одриче једини наследник тог ранга, или ако се сви наследници истог ранга одрекну наследства, њихова деца наслеђују по сили закона и то по свом личном праву, а не као представници својих родитеља. При том, заоставштина ће бити подељена према броју глава, а не према броју линија.

Ретроактивно схватање права представљања тешко налази своје оправдање у савременим правима. Примена права прираштаја у случају одрицања од наслеђа може у пракси довести до неправичних решења. Ово схватање је са резервом прихваћено у француској правној литератури⁽¹²⁾. Управо због тога право представљања према Предлогу реформе закона добија већи значај и примењује се и на потомке недостојног лица, који су без своје кривице још увек искључени из наслеђивања. Међутим, потомци лица које се одрекло наслеђа и даље ће бити ван домаћа дејства права представљања.

2. Лични карактер изјаве

Питање да ли се дејство изјаве о одрицању од наслеђа ограничава на наследника који ту изјаву даје, или се, пак, проширује и на његове потомке, нема исти значај у југословенском и француском праву. Будући да је у француском праву у овом домену искључена примена права представљања, негативна наследничка изјава има *a fortiori* лични карактер.

Закони република и покрајина нису на исти начин регулисали карактер негативне наследничке изјаве. Према одредбама Закона о наслеђивању Србије, изјава о одрицању од наслеђа је строго личног карактера⁽¹³⁾. Ово решење је прихватљиво утолико што је само својство наследника такође

(9) В:чл. 131, ст.3. ЗНС; Mazeaud, *Lessons de droit civil*, t.4, V,2, Edition Montchrestien, Paris,1966, стр. 350.

(10) В.чл. 131, ст.4. и чл. 138. ЗНС.

(11) B.Savatier, *op. cit.*, стр. 263.

(12) В: Baudry—Lacantinerie, *Précis de droit civil*, t.III Recueil Sirey, Paris, 1914, стр. 348, Malaurie—Aynès, *op. cit.*, стр. 62.

личне природе и дубоко прожима целокупни систем законског наслеђивања⁽¹⁴⁾. Наследник може дати изјаву о одрицању само у своје име. Насупрот томе, остали закони о наслеђивању предвиђају да негативна наследничка изјава производи правно дејство како према самом наследнику, тако и према његовим потомцима. Наследник може ограничити њено дејство тако што ће изрично изјавити пред судом да се одриче само у своје име.

3. Неопозивост изјаве о одрицању од наслеђа

У свим законима о наслеђивању република и покрајина прихваћено је да је наследничка изјава, позитивна или негативна, неопозива. Тако, Закон о наслеђивању Србије у чл. 136, ст. 2. предвиђа да се изјава о одрицању од наслеђа или о примању наслеђа не може опозвати. Ово правило је разумљиво ако се има у виду да је циљ наследничке изјаве уношење извесности у односе између заинтересованих лица.

У француском праву само је позитивна наследничка изјава неопозива. Напротив, изјава о одрицању од наследства може се повући под условима који су предвиђени у чл. 790. ФГЗ. Наследник који се одрекао наследства може, под условом да није протекао рок старелости његовог права избора, повући изјаву о одрицању све док неки други наследник не изјави, изрично или прећутно, да прима наслеђе. Сама изјава о повлачењу такође не подлеже никаквим посебним захтевима у погледу форме. Наследник који је једном дао изјаву о одрицању од наследства може после тога да изјави на било који начин предвиђен законом да прима наследство. Сматра се да се наследник који је повукао негативну наследничку изјаву никада није ни одрекао наслеђа. Правна теорија једнодушно прихвата становиште да закон признаје право на повлачење негативне наследничке изјаве, зато да би се избегло постојање заоставштина без наследника⁽¹⁵⁾. Мада може да изгледа да је овај разлог довољно оправдан, чини се да је ово решење у супротности са захтевима правне сигурности, нарочито када се узме у обзир да је могуће прећутно повући изјаву о одрицању, која је строго формална. Јако се може замислити какве тешкоће могу настати уколико би у међувремену неки потоњи наследник прећутно изјавио (располагањем добрима из заоставштине) да прима наслеђе.

Повлачење негативне наследничке изјаве има ретроактивно и неопозиво дејство. Ипак, права која су трећа лица стекла на основу одржаја или на основу правних послова закљученим са стараоцем заоставштине, остају на снази.

4. Дејства изјаве о одрицању од наследства према повериоцима наследника

Повериоци наследника који се одрекао наследства могу побијати ову изјаву воље, будући да она производи грађанско-правна дејства и као таква утиче на дужничково имовинско стање. ФГЗ је предвидео две врсте правних

(13) ЗНС, чл.131,ст 2.

(14) В:Благојевић– Антић, *Наследно право*, „Научна књига”, Београд 1988, стр. 460 и 461.

(15) В.Planiol—Ripert, *Traité pratique de droit civil francais*, t.4, Succession, L.D.J.C., Paris, 1928, стр. 389; Savatier, *op.cit.*, стр.265, Mazeaud, *op.cit.*, стр 380, Malaurie—Anyès, *op.cit.*, стр. 128, Terrè—Lequette, *op.cit.*, стр. 664..

средстава чији је циљ заштита интереса поверилаца – посредну тужбу и паулијанску тужбу.

Посредном тужбом (чл. 11661.ФГЗ) поверилац чије је потраживање доспело тражи да му суд дозволи вршење дужникових права ако их дужник занемарује, па услед тога за њега може да настане штета. При том, правне последице предузетих радњи остварују се у дужниковој, а не у повериочевој имовини. Полазећи од тога да је посредна (индиректна) тужба општег карактера, старија правна доктрина признаје повериоцу право да на овај начин тражи да у дужниково име прими или одбије пријем наслеђа,⁽¹⁶⁾ или, пак, да повуче изјаву о одрицању од наследства коју је дао његов дужник⁽¹⁷⁾. У новијој теорији преовлађује мишљење да поверилац не може да тражи повлачење дужникове изјаве о одрицању од наслеђа зато што дужник који одбија пријем наслеђа није немаран, напротив, он врши своје право (право избора) тако да нису испуњени услови за подношење посредне тужбе⁽¹⁸⁾

Паулијанска тужба је као средство заштите повериоцевих интереса предвиђена и у нашем и у француском праву. Члан 1167. ФГЗ предвиђа опште услове, који морају бити испуњени да би успех ове тужбе био потпун: потребно је да је дужников правни посао који се побија проузроковао повериоцу штету (*eventus damni*) и да је дужник при том поступао са преваром (*consilium fraudis ex parte debitoris*). Поред опште паулијанске тужбе, предвиђена је и тужба којом се побија одрицање од наследства учињено на штету права наследникових поверилаца, који на овај начин траже да им суд дозволи да у дужниково име приме наследство (чл. 788. ФГЗ). У овом случају изјава о одрицању не производи правно дејство само према оним повериоцима који су тужили дужника и то до висине њихових потраживања.

Предлог реформе закона је елиминисао правило из чл. 788. тако да се изјава о одрицању може побијати само под општим условима предвиђеним у чл. 1167.ФГЗ. Истовремено, новину представља чл. 782, чије одредбе омогућавају повериоцу да судским путем тражи да да изјаву о пријему наслеђа у име свог дужника ако овај, уздржавајући се од давања било какве изјаве или давањем негативне изјаве, штети његовим интересима. Према томе, поверилац може на овај начин, који има елементе и посредне и паулијанске тужбе, да утиче на свог дужника да у што краћем року да наследничку изјаву. Имајући у виду дужину рока застарелости права избора, могућност подношења ове тужбе ублажава негативне последице овог решења и онемогућава његову евентуалну злоупотребу од стране дужника.

Закон о облигационим односима је такође регулисао побијање дужникових правних радњи. Израз „правне радње” подразумева, пре свега, правне послове које је дужник предузео, али и пропуштања због којих је изгубио неко материјално право или због којих је за њега настала нека материјална обавеза (чл. 280, ст. 3. ЗОО). Услови побијања теретних располагања одговарају условима које прописује француско право – кључну тачку представља дужникова несавесност, која се огледа у томе што је дужник знао или могао знати да ће предузетим располагањем нанети штету својим повериоцима. Поред тога, потребно је да је и противник побијања био несавестан. Добродина располагања се побијају под олакшаним условима: дужникова не-

(16) Када је очигледно да је пасива већа од активе, поверилац има интерес да тражи одбијање наслеђа како би спречено да, услед простог пријема наслеђа од стране дужника, дође до сједињења заоставштине и имовине дужника.

(17) В.:Planiol—Ripert, *op. cit.*, стр. 332, фуснота бр. 2.

(18) В.:Mazeaud, *op. cit* стр. 351 Malaurie—Anyès, *op. cit.*, стр. 95, супротно, Terré—Lequette, *op. cit.*, стр. 645.

савесност се претпоставља, а несавесност трећег лица није услов побијања. Према чл. 281, ст. 4. ЗОО, одрицање од наследства се сматра добротиним располагањем тако да се несавесност наследника претпоставља. Ипак, сматрамо да се негативна наследничка изјава може побијати под условима који су предвиђени за побијање теретних располагања ако је дата на основу уговора са накнадом (тзв. траслативно одрицање).

*

Анализа правних обележја изјаве о одрицању од наследства указује нам да је ова изјава једнострани правни посао, који мора да испуњава опште услове за пуноважност правних послова. Овакав закључак се намеће и за наше и за француско право. Истовремено, одрицање од наслеђа представља у оба правна система правну моћ, која је установљена у корист лица која се позивају на наслеђивање. Ипак, у француском праву и позитивна и негативна наследничка изјава су по својој природи правне моћи јер стварају одређену правну промену, која се састоји у томе што право избора, које настаје у моменту преласка заоставштине на наследнике трансформише у дефинитивно стицање својства наследника, или, пак, у одустанак од стицања оваквог својства. У нашем праву, ово се може рећи само за изјаву о одрицању будући да изјава о пријему наслеђа не производи никакву правну промену јер закон претпоставља да се наследник примио наслеђа. Разлог постојања наследничке изјаве је уношење извесности у односе између заинтересованих лица. Начелно, сматрамо да решења усвојена у нашем праву више одговарају захтевима правне сигурности. Промене које садржи Предлог реформе закона ублажавају негативне последице садашњих решења у француском праву, али, ипак не задиру у њихову суштину, већ представљају измене претежно техничког карактера.

(Примљено 15.10.1990)

Ana Želčević,

Assistant - Trainee at the Faculty of law in Belgrade

INHERITANCE RENUNCIATION IN YUGOSLAV AND FRENCH LAWS

Summary

The statement on renunciation of inheritance is a unilateral legal transaction which should meet general requirements for the validity of legal transactions - which is a solution both in French and Yugoslav laws. At the same time, inheritance renunciation is in both legal systems a legal power which is established in favour of persons claiming the inheritance. However, in French law both positive and negative statements of a successor have the character of legal power since they create specific legal change, which is the expression of the right of choice which takes place at the moment of the transfer of inheritance into the successors and which is later transformed into definite acquisition of the capacity of being a successor, or, as the case may be, into renunciation of such capacity.

In Yugoslav law this can be said only of the statement of renunciation, since the statement of accepting the inheritance does not provoke a legal change at all, since the law presupposes that the successor has accepted the inheritance. The reason for existence of the successor's statement is providing certainty into the relations of interested persons. The

author considers that the solutions adopted by Yugoslav law are more adapted to the requirements of legal security, because they are simpler and more up - to date than the one in French law.

Key words: *Successor's statement. - French law. - Yugoslav law.*

Ana Želčević,
assistant à la Faculté de droit à Belgrade

LA RENONCIATION À LA SUCCESSION EN DROIT YOUGOSLAVE ET EN DROIT FRANÇAIS

Résumé

Dans cet article l'auteur traite la question de la renonciation à la succession, tout en faisant une analyse comparée des solutions existant en droit français et en droit yougoslave. Partant d'une conception différente de la transmission de la succession, selon le droit français, au moment du décès du défunt un droit subjectif particulier naît - le droit d'option. Ce droit sousentend que l'héritier est libre de faire inventaire de la succession dans un délai de trois mois et de délibérer dans un délai supplémentaire de quarante jours, où il optera pour une des trois possibilités: l'acceptation simple de la succession, l'acceptation sous bénéfice d'inventaire et la renonciation à la succession. Pourtant, même s'il ne prend pas une décision dans les délais mentionnés, son droit d'option subsiste jusqu'à l'expiration du délai de prescription, qui est d'une durée de trente ans. Par conséquent, en droit français, il y a une incertitude concernant la décision de l'héritier, qui peut durer même trente ans. En revanche, en droit yougoslave il existe une présomption en faveur de l'acceptation de la succession de sorte qu'une déclaration dans ce sens n'est pas nécessaire. En même temps, l'héritier est entièrement libre de renoncer à la succession jusqu'à la clôture de la procédure successorale. Étant donné que la raison d'être de l'existence du droit d'option est l'introduction d'une certitude dans les rapports entre les personnes intéressées, l'auteur estime que cette solution correspond mieux aux exigences de la sécurité juridique. La renonciation est une déclaration de volonté formelle, soumise à des conditions générales de la validité des actes juridiques. Ceci est adopté dans les deux systèmes juridiques en question. L'effet principal de la renonciation en droit français est l'application du droit d'accroissement tandis qu'en droit yougoslave c'est l'application du droit de représentation. En plus, la renonciation n'a pas un effet absolu en droit français étant donné qu'elle peut être retractée, ce qui n'est pas le cas en droit yougoslave. Finalement, les créanciers de l'héritier en droit yougoslave disposent uniquement de l'action paulienne alors qu'en droit français existe également l'action oblique, dont les effets se manifestent dans le patrimoine du débiteur et non du créancier. Malgré certaines différences considérables les solutions adoptées dans ce domaine, la renonciation représente dans les deux systèmes un acte juridique unilatéral, mais aussi un droit potestatif, établi en faveur des successibles.

Mots clés: *Droit yougoslave. - Droit français. - La succession. - Acceptation et renonciation*